

Foto www.photos.com

FT

DELNIČAR

Intervju s predsednikom uprave Adriatica Slovenice: Slovenci najprej zavarujemo avto • Kupiti novo ali staro stanovanje: pomembna je energetska učinkovitost objekta • Odsotnost bo treba dokazovati z uradnimi listinami

V osebni finančni načrtu štiridesetletnika naj bo pokojnina prvi cilj

MIRJA VEZOVIŠEK

V prejšnji številki Dela FT smo pisali o tem, kako in zakaj začeti varčevati za starost že takoj po končanem šolanju ter da kljub velikim stroškom, ki nastanejo z oblikovanjem družine ter nakupom doma ni priporočljivo zmanjšati desetodstotnega deleža od dohodkov za varčevanje za starost. Kaj pa starejši?

Pokojninska reforma, ki jo pripravlja vlada, bo najbolj prizadela 40-letnike. Res je, da bodo mlajši lahko računali na še manjši odstotek pokojnine od povprečne neto plače iz prvega pokojninskega stebra (zdajšnji 20-letniki na primer le 43,7 odstotka), vendar imajo generacije 20- in 30-letnikov na voljo vsaj veliko časa, da sami poskrbijo za pokojnino. Tisti v 40-ih letih so nekje vmes in morajo zato nameniti še

posebno pozornost načrtovanju ter, če še niso, tudi takoj ukrepati za zagotovitev mirne starosti. Zdaj ni več dobro odlašati ali sprejeti napačne odločitve, treba je ponovno preučiti osebni finančni načrt in slediti postavljenim ciljem.

V 40-ih aktivirajte mrtvi kapital

Večina ljudi ima v tem starostnem obdobju najvišje osebne dohodke, poplačan večji del posojil, zato naj bo njihova pozornost usmerjena predvsem v pokojnino. Nikakor se ni priporočljivo zanašati na to, da bo država poskrbela za ohranitev finančnega statusa po upokojitvi. Del prihodkov, ki bi jih zdaj morali nameniti krpanju pokojninske luknje, vendar, če upoštevamo, da je treba poskrbeti še za šoloobvezne otroke, je jasno, da je to prevelik finančni zalogaj.

Veliko predstavnikov te generacije ima tako imenovani mrtvi kapital: zemljišča, dodatne nepremičnine ali denarna sredstva v obliki depozitov na banki, ki ponavadi le ohranjajo vrednost in ne ustvarjajo donosov. Ta sredstva je dobro aktivirati – jih prenesti na kapitalske trge. V tem obdobju je pametno vrniti vse dolgove. Če načrt odplačevanja pokaže, da to ne bo mogoče, je smotrno razmisliti o vrednosti osebnega premoženja. Osebna bilanca ob prehodu v generacijo 50-letnikov naj bo pozitivna.

Pri sestavi osebnega finančnega načrta naj bo pokojnina prvi cilj. Res je, da je ob vseh preostalih stroških najlažje preskočiti prav varčevanje za starost, misleč, da kakšen obrok lahko izpustimo. Vendar pa vsak evro manj v osebnem pokojninskem skladu lahko pomeni deset evrov manj pokojnine. Tveganost portfelja je treba prilagoditi osebnemu

naložbenemu profilu. Res je, da ima 40-letnik pred seboj še dve desetletji 'časa', da preživi tudi takšen padec vrednosti delniških naložb, kot smo mu bili priča v letu 2008, vendar je vprašanje, ali bo ob takem dogajanju lahko mirno spal. Še vedno lahko vsaj polovico vseh sredstev vlaga v delnice, ki bodo dolgoročno prinesle najvišje donose, nikakor pa ne vseh. Preveriti je treba tudi zavarovanja, saj ponavadi niso več potrebna tako visokih kritij kot pred nekaj leti.

Čedalje pomembnejša je varnost

Spremembe na področju upokojevanja bodo občutili tudi 50-letniki. Res je, da jih bo večina še ubežala pokojninski reformi, upoštevati pa je treba padanje realne kupne moči pokojnin ter podaljševanje življenjske dobe. Dobro se je že odločiti, kje bomo živeli po upokojitvi, kaj bomo delali in koliko nas bo to stalo.

Posebno pozornost je treba nameniti načrtovanju končanja kariere in skrbi za zdravje. Posameznik je v tem življenjskem obdobju ponavadi na vrhuncu svoje kariere, kar se odraža tudi na plačilni listi. Večina živi sama, saj so se otroci odselili, dolgovi so poplačani, zato je tudi premoženje na vrhuncu. Zavedati pa se mora tudi nevarnosti, ki jim je izpostavljen – omenimo morebitno nenadno krizo na delniških trgih, bolezen ali izgubo delovnega mesta.

V tem obdobju si je dobro zastaviti še nekaj ključnih vprašanj. Prvič, koliko časa bomo še delali? V tujini je praksa, da se ljudje ne upokojujejo ob prvi priložnosti, še posebno, če so zdravi in če uživajo v svojem delu. Izplača se razmisliti o tem, da bi delali dalj, mogoče le nekaj ur tedensko. V Sloveniji je sicer takšno razmišljanje prej izjema kot pravilo, zato je pomemben >>

VARČEVANJE ZA STAROST

element pokojninske reforme tudi uvedba stimulatívni bonusov za podaljševanje delovne dobe. Drugič, je vaš naložbeni portfelj pripravljen na nov šok? Generacije po petdesetem letu starosti se na dolgoročnost naložb ne morejo več zanašati. Če se zgodi nova kriza, se lahko vrednost vašega naložbenega portfelja zmanjša za polovico, in v tem primeru se za polovico zmanjša tudi renta oziroma dodatna pokojnina. Zato je smotrno zavarovati naložbe in se odpovedati višjim donosom na račun varnosti. Sploh, če je do upokojitve še manj kot deset let. Tretjič, ali še potrebujete življenjsko zavarovanje? Odgovor je praviloma pritrdilen, če imate še šoloobvezne otroke, neodplačane dolgove ali skrbite za kakšnega družinskega člana (partner, starši), sicer pa zavarovalne vsote za smrt ne potrebujete več. To pa ne pomeni, da sklepanje investicijskih zavarovanj ni smotrno, saj veljajo za davčno ugodno vlaganja na kapitalske trge z minimalno zavarovalno vsoto za smrt. Četrto, kaj pa preostala zavarovanja? Še vedno je dobro imeti zavarovanje za primer izgube delovne

sposobnosti. Poleg nadstandardnega zdravstvenega zavarovanja je dobro imeti v mislih še ustrezno premoženjsko zavarovanje ter zavarovanje odgovornosti. Petič, kako bo inflacija vplivala na pokojnino? Na to vprašanje prevečkrat pozabimo. Inflacija praviloma res ne more ogroziti naše socialne varnosti v letu ali dveh, v desetih letih pa lahko povzroči precej težav. Zavedati se moramo, da se višina pokojnin nikoli ne bo usklajevala z realno inflacijo. To pomeni, da bomo ob vstopu v pokoj morda zadovoljni z višino pokojnine, a kaj lahko se zgodi, da bomo deset ali dvajset let po upokojitvi na socialnem dnu. In ni res, da takrat ne bomo potrebovali toliko kot danes, saj se bodo stroški zdravstvene oskrbe bistveno povečali.

Ne glede na to, kateri generaciji pripadamo, dober osebni finančni načrt je temelj, na podlagi katerega bomo polnili pokojninsko luknjo. Pri izbiri svetovalca, ki nam ga bo pripravil oblikovati, je pomembno, da je neodvisen, saj tako lahko ponudi širšo paleto produktov. **MITJA VEZOVIŠEK**, svetovalna skupina Individa

KAKO PRIVARČEVATI?

Mateja Keržič,
 članica uprave KD Življenje

Preden se odločimo za kakršno koli obliko zavarovanja, moramo vedeti, s kakšnim namenom ga sklepamo. S pravilno izbranim zavarovanjem istočasno pokrijemo različna tveganja in potrebe, ki jih imamo ljudje v posameznih življenjskih obdobjih. Poskrbimo za socialno varnost posameznika, njegove družine, poskrbimo za zaščito prihodka, varnost hipoteke, zaščitimo se v primeru izgube dohodka, varčujemo za dodatno pokojnino. Bistveno je, da se odločimo za naložbeno življenjsko zavarovanje dolgoročno, saj s tem poleg obročnega plačevanja premije in razpršitve sredstev v izbrane naložbe poskrbimo za manjše tveganje. Tako nevtraliziramo obdobje krize, naložbo še bolj oplemenitimo in hkrati poskrbimo za davčno ugodno obliko zavarovanja in varčevanja.

Lotti Natalija Zupančič,
 vodja privatnega bančništva
 v UniCredit Banki Slovenija

Živimo v kapitalizmu, vendar so naše varčevalne navade še večinoma »socialistične«. Zavedati se moramo, da je naša finančna prihodnost odvisna od nas in vedno bolj postaja tudi realnost, da bomo morali za dostojno starost poskrbeti sami. Zato je zelo pomembno, da začenemo varčevati

»včeraj«. Prvi temelj varčevanja bi moral biti oblikovanje varnostne rezerve, ki vsakemu posamezniku služi za zagotovitev izpada rednega dohodka. Ko jo ustvarimo, si moramo določiti finančne cilje, tako vrednostno kot časovno. Zelo pomembno je, da so ti cilji realni in dosegljivi ter v sorazmerju z našimi finančnimi zmoglostmi. Začenemo z varčevanjem v obliki varnih, konservativnih naložb, kot so depoziti in dolžniški vrednostni papirji in nadaljujemo z bolj tveganimi. S tem poskrbimo za še kako potrebno razpršenost sredstev in zmanjšanje tveganja. Zavedati se moramo tudi, da v daljšem obdobju najvišjo donosnost dosegajo delnice, medtem ko za obdobja, krajša od pet let te niso priporočljive. Pri varčevanju se moramo poučiti tudi o davčnih učinkih na posamezne oblike varčevanja, ki niso zanemarljivi. Pri odločanju o načinu varčevanja ocenjujem za najpomembnejšo izdelavo finančnega načrta in njegovo dosledno sledenje. Predvsem si nikoli ne smemo zastaviti vprašanja: »Kaj je v tem trenutku najboljše naložba?« temveč: »Kaj želim z varčevanjem doseči, katere koristi in potrebe zadovoljiti, kdaj.« **D. KA.**

INTERVJU: GABRIJEL ŠKOF, PREDSEDNIK UPRAVE ADRIATICA SLOVENICE

Slovenci najprej zavarujem

MILKA BIZOVIČAR

Adriatic Slovenica je druga (v 2008) največja zavarovalnica pri nas. S predsednikom uprave Gabrijelom Škofom smo se pogovarjali o spremembah, ki jih v zavarovalništvo prinašajo nove razmere v družbi in okolju.

Na zavarovalniškem področju so lansko leto zaznamovale velike škode zaradi naravnih nesreč, letos pa na poslovanje verjetno vpliva finančna kriza. Kako se odraža pri sklepanjih zavarovanj in plačevanju premij?

Lanskoletne škode se nam odražajo tudi letos, saj vsi zavarovanci zaradi dolgih vrst na avtomobilskih servisih škode niso mogli popraviti škode zaradi toče takoj po škodnih dogodkih. Finančno krizo pa zavarovalnice občutimo, vendar nas še ni prizadela, tako kot je nekatere druge veje finančne industrije in tudi realnega sektorja. Ljudje smo se začeli zavedati nevarnosti, ki smo jim izpostavljeni. Zaradi krize nekateri niso obnovili določenih zavarovanj, mnogi pa so se zavarovali na novo ali se odločili izboljšati zavarovalne police, tako glede kritij kot zavarovalnih vsot oziroma višine kritij. Tipičen je primer pri avtomobilskih zavarovanjih: čeprav se je v Sloveniji zmanjšalo število registriranih vozil (prodaja novih avtomobilov je v primerjavi z enakim obdobjem lani za četrtno manjša), je porasla premija pri kasko zavarovanju. Torej so se za to zavarovanje odločili tudi lastniki, ki ga v preteklosti niso imeli, zdaj pa se bojijo nekaterih škodnih dogodkov, ki bi jih težko poravnali iz lastnega žepa. Enako velja tudi pri nepremičninah, saj se obseg teh zavarovanj povečuje. Ljudje natančneje pogledajo, katere nevarnosti imajo zavarovane in ali so zavarovalne vsote ustrezne. Kriza se občuti tudi pri plačljivosti. Nekateri zavarovanci namreč teže plačajo zavarovalno premijo ali pa je sploh ne zmorejo več. To velja predvsem za podjetja, manj je težav pri fizičnih osebah.

Katera so tista zavarovalna področja, katerim Slovenci ne posvečamo dovolj pozornosti?

Premalo razmišljajo o pokojninskih in tudi o življenjskih zavarovanjih. Slovenci smo znani po tem, da najprej zavarujemo avto, kar pa je manjši del posameznikovega premoženja. Najpomembnejši je človek sam – vsi bi najprej morali poskrbeti za osebno varnost, kamor spadajo zdravstvena, življenjska in tudi pokojninska zavarovanja. Že v bližnji prihodnosti bomo imeli težave z višino pokojnine iz prvega stebra, zato si moramo sami priskrbeti dodatne vire z drugim ali tretjim stebrom. Tudi nepremičnine so v Sloveniji premalo zavarovane.

GABRIJEL ŠKOF

Foto Aleš Cernivec/dokumentacija Dela

Ocenjujemo, da je zdaj zavarovanih približno 40 odstotkov stanovanjskih hiš in da bi jih bilo še vsaj toliko možno zavarovati. Tudi stanovanja vključno s premoženjskimi niso dovolj zavarovana, vendar se to izboljšuje. Poleg tega se ob škodnih dogodkih kot so naravne nesreče pokaže, da mnoge zavarovalne police niso ustrezne, imajo prenizke zavarovalne vsote, niti ne krijejo vseh potrebnih rizikov. Naj posebej omenim poplave in potres. Preden sklenemo zavarovalno polico, priporočamo temeljit pogovor z zavarovalnim zastopnikom, ki ustrezno svetuje.

Kakšna pa je slika, če našo strukturo zavarovanj primerjamo z zahodnimi trgi?

Drugi trgi imajo večji zajem na različnih zavarovalnih področjih. Bistveno odstopamo navzgor pri avtomobilskih kasko zavarovanjih. Lanska raziskava je pokazala, da smo po zavarovanosti našega voznega parka na evropskem vrhu. Eden od razlogov je, da Slovencem avto mogoče pomeni preveč, drugi pa so zagotovo prenizke kasko premije. Bistveno pa zaostajamo na področju življenjskih, zdravstvenih in pokojninskih zavarovanj, medtem ko je nezgodna zavarovanost kar dobra. Verjetno tudi zato, ker je ta oblika zavarovanja pogosto pripeta k nekaterim drugim. Veliko sklepamo kolektivno nezgodno zavarovanje v podjetjih, kjer smo zaposleni, ki je nekoliko cenejše od individualnega. Vedeti pa moramo, če nam preneha delovno razmerje, na primer pri stečaju podjetja, avtomatično izgubimo kritje. V tem primeru je dobro, da se za čas, ko iščemo novo službo, sami zavarujemo ali se na primer priključimo h kolektivnemu zavarovanju zakonca. Vozniki se pogosto odločajo tudi za avtomobilsko

nezgodno zavarovanje in nezgodno zavarovanje voznika (AO+), kar je zelo priporočljivo. Od tujine se ne razlikujemo bistveno po količini sklenjenih nezgodnih zavarovanj, zavarovalne vsote pa so pri nas v povprečju bistveno nižje. Lahko bi rekli, da Slovenci ne cenimo dovolj svoje osebne integritete, če govorimo o zavarovanjih.

Kaj si torej lahko obetamo v prihodnje?

Največji potenciali so na področju osebnih in kapitalskih zavarovanj. Omenil sem že zdravstvena, pokojninska in življenjska zavarovanja. Med zadnjimi je bil v preteklih letih precejšen poudarek na naložbenih zavarovanjih, v sedanjih razmerah pa je mogoče prišel čas, da se vrnemo h koreninam, se pravi h klasičnim riziko življenjskim zavarovanjem. Pri premoženjskih zavarovanjih za družine se bo verjetno spremenil način prodaje, v ponudbi pa bo čedalje več paketov in različnih možnosti kombiniranja. Zavarovalnice pa bomo morale narediti bistveno več v tehnologiji, da bomo zavarovancem čim prijaznejši in čim bližje. Prisiljeni smo zniževati stroške poslovanja in čim skrbneje moramo oceniti nevarnosti, ki jih prevzemamo z zavarovalnimi pogodbami. Kriza je pospešila uvajanje novih tehnologij, dela in procesov, ki bodo pripomogle k stroškovno učinkovitejšemu poslovanju – slovenske zavarovalnice po učinkovitosti nekoliko zaostajamo za svetovno konkurenco, res pa je, da se razlika zmanjšuje. Treba bo biti inovativen, mogoče tudi v distribucijskih poteh. Okrepiti je možno prodajo na fiksnih prodajnih mestih in po spletu.

Veliko je bilo govora o tem, da zavarovalne premije in izplačila predvsem iz naslova